Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κείμενο
ΤΖΟΒΑΝΝΙ ΠΑΠΙΝΙ

Μετάφραση
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΟΥΣΤΑΚΗ



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2018

Η ΓΕΝΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κείμενο
ΤΖΟΒΑΝΝΙ ΠΑΠΙΝΙ

Μετάφραση
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΟΥΣΤΑΚΗ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2018

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀπόσπασμα ἀπό τό λογοτεχνικό ἔργο
τοῦ Τζοβάννι Παπίνι «Ἡ Ἱστορία τοῦ Χριστοῦ»

Μετάφραση Βασιλείου Μουστάκη

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

Σειρά:
«Χριστολογικά 3ι΄»

ISBN: 978-618-5390-04-4

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr



ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις μας ἀποβλέπουσα στήν πνευματική καλλιέργεια τῶν πιστῶν προσφέρει ἕνα βοήθημα ὑπαρξιακοῦ προσανατολισμοῦ καί πνευματικοῦ προβληματισμοῦ τό κεφάλαιο γιά τήν γέννηση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπό τό λογοτεχνικό ἔργο τοῦ Φλωρεντινοῦ λογοτέχνου Τζοβάννι Παπίνι (1881-1956) «Ἱστορία τοῦ Χριστοῦ» (Ζ΄ Ἔκδοση μτφ. Β. Μουστάκη, ἔκδ. «Ἀστήρ») πού μεταφράσθηκε στήν ἑλληνική ἀπό τόν Βασίλειο Μουστάκη.

Ὁ συγγραφέας εἶναι διεθνῶς εὐρύτατα γνωστός σάν ἕνας ἀπό τούς μεγάλους τῆς συγχρόνου λογοτεχνίας. Ἡ «ἱστορία τοῦ Χριστοῦ» κρατεῖ ἀπό τήν πρώτη σελίδα αἰχμάλωτο τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Γραμμένη μέ φλογερή ἔμπνευση, ποιητική τυφερότητα, ἀρρενωπή

εἰλικρίνεια καί ἐκθαμβωτική παραστατικότητα εἶναι πιά καταταγμένη στήν χορεία τῶν βιβλίων ἐκείνων πού ὁ χρόνος δέν ἀμαυρώνει τήν λάμψη τους καί τήν δροσιά τους, ἀλλά θά διαβάζωνται πάντα ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους καί σέ ὅλες τίς χῶρες.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ ἔργου ὀφείλεται καί στόν μεταφραστή του στήν ἑλληνική. Δοκιμασμένος λογοτέχνης, ποιητικῆς ἰδιοσυγκρασίας ὁμοίως πρός τόν Παπίνι συνάμα δέ καί διακεκριμένος θεολόγος καί κατάφερε νά ἑρμηνεύσει στό ὄργανο τοῦ νεοελληνικοῦ ἰδιώματος αὐτό τό ἀριστούργημα μέ ἀκρίβεια ἀλλά καί μέ ἐξαίσια μουσικότητα.

Δημιούργημα πάνω σέ μιά ἀθάνατη δημιουργία. Τό ἔργο ἔχει ἐκδοθεῖ ἀπό τόν ἐκδοτικο οἶκο «ΑΣΤΗΡ» Ἀλεξ. Ε. Παπαδημητρίου. Τό δημοσιευμένο κεφάλαιο ἀπό τήν Ζ΄ ἔκδοση σελ. 7-21.

Ἔγραφα 14 Νοεμβρίου 2018
στήν Καισαριανή

Ὁ Καισαριανῆς,
Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
Δανιήλ



Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ο ΣΤΑΥΛΟΣ. Ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε σ' ἕνα σταῦλο.

Ἕνας σταῦλος, ἕνας αὐθεντικός σταῦλος, δέν εἶναι τό χαριτωμένο κι ἀνάλαφρο ὑπόστεγο πού οἱ χριστιανοί ζωγράφοι φαντάστηκαν γιά τόν υἱό τοῦ Δαυΐδ, σχεδόν σάν νά ντρέπονταν, γιατί ὁ Θεός τους κατοίκησε μέσα στή φτώχεια.

Ὁ σταῦλος, ὁ ἀληθινός σταῦλος, εἶναι ἡ κατοικία τῶν ζώων, ἡ φυλακή τῶν ζώων πού δουλεύουν γιά τόν ἄνθρωπο. Ὁ παλιός, ὁ φτωχικός σταῦλος τῶν ἀρχαίων χωρῶν, τῶν λιμοκτονούντων τόπων, τῆς πατρίδας τοῦ Χριστοῦ, δέν εἶναι ἡ στοά μέ τίς κολόνες καί τά κιονόκρανα, οὔτε ὁ γεωμετρικός σταῦλος τῶν σημερινῶν ἀρχόντων, οὔτε τό λεπτεπίλεπτο καλυβάκι τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ σταῦλος δέν εἶναι παρά τέσσερες τραχιοί τοῖχοι, ἕνα λερωμένο πλακό-

στρωτο, μιά σκεπή μέ δοκάρια καί πλάκες. Ὁ αὐθεντικός σταῦλος εἶναι σκοτεινός, βρώμικος, λερωμένος. Καθαρή εἶναι μονάχα ἡ γωνία ὅπου βάζουν τήν ταγή, ὅπου ὁ χωριάτης στιβάζει σανό καί βρώμη.

Τό ἀνοιξιάτικο λιβάδι, δροσάτο στά γαλήνια πρωϊνά, κυματιστό στόν ἄνεμο, ἡλιόλουστο, ὑγρό, μυρωμένο, θερίστηκε. Κόπηκαν μέ τό δρεπάνι τά πράσινα χόρτα, τά λεπτόμισχα φύλλα. Καί κοντά σ' αὐτά θεριάστηκαν καί τά ὄμορφα λουλούδια: ἄσπρα, κόκκινα, κίτρινα, γαλάζια. Ὅλα μαράθηκαν, ξεράθηκαν, πῆραν τό χλωμό καί μοναδικό χρῶμα τοῦ σανοῦ. Καί τά βόδια κουβάλησαν στό σπίτι τά ἄψυχα λείψανα τοῦ Μαΐου καί τοῦ Ἰουνίου. Καί νά τώρα ἐκεῖνα τά χορτάρια κι ἐκεῖνα τά ἄνθη πού εἶναι ξερά, ἐκεῖνα τά λουλούδια πού πάντα εὐωδιάζουν, εἶναι μέσα στόν σταῦλο, γιά νά δοθοῦν στούς πεινασμένους δούλους τοῦ Ἀνθρώπου. Τά ζῶα τά μασοῦν ἀργά μέ τά χοντρά μαῦρα χείλη τους κι ὕστερα ἀπό λίγο τό ἀνθισμένο πρῶτα λιβάδι θά γυρίση στό φῶς ἀφοῦ ἀλλάξει σέ ὑγρή κοπριά.

Αὐτός εἶναι ὁ ἀληθινός σταῦλος ὅπου γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς. Ὁ πιό βρωμερός τόπος ὑπῆρξε τό πρῶτο ἐνδιαίτημα τοῦ πιό ἁγίου παιδιοῦ πού γέννησε γυναῖκα. Ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου πού ἐπρόκειτο νά κατασπαραχθεῖ ἀπό κτήνη τά ὁποῖα ὠνομά-

ζονταν ἄνθρωποι, εἶχε γιά πρῶτο του κατάλυμα ἕνα σταῦλο, ὅπου τά κτήνη μασοῦν τά θαυμαστά λουλούδια τῆς Ἀνοίξεως.

Ὁ Χριστός δέν γεννήθηκε τυχαῖα σ' ἕνα σταῦλο. Τάχα ὁ κόσμος δέν εἶναι ἕνας ἀπέραντος σταῦλος, ὅπου οἱ ἄνθρωποι τρῶνε καί κοπρίζουν; Τά πιό ὄμορφα, τά πιό ἁγνά, τά πιό θεῖα πράγματα δέν τά μεταβάλλουν ἄρα, μέ διαβολική ἀλχημεία, σέ κοπριά; Ὕστερα ξαπλώνονται πάνω σ' αὐτούς τούς λόφους τῆς κοπριᾶς καί ὀνομάζουν αὐτή τήν κατάσταση «ἀπόλαυσι τῆς ζωῆς».

Πάνω στή γῆ, ἐφήμερο σταῦλο χοίρων, ὅπου ὅλες οἱ διακοσμήσεις καί τά μυρωδικά δέν μποροῦν νά σκεπάσουν τήν κοπριά, πρόβαλε μιά νύχτα ὁ Ἰησοῦς, γεννημένος ἀπό μία Παρθένο ἄσπιλη, μέ μοναδικό του ὅπλο τήν Ἀθωότητα.

Ο ΒΟΥΣ ΚΑΙ Ο ΟΝΟΣ. Οἱ πρῶτοι πού προσκύνησαν τόν Ἰησοῦ ἦσαν τά ζῶα κι ὄχι οἱ ἄνθρωποι. Ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους ἀναζητοῦσε τούς ἁπλοϊκούς, ἀνάμεσα στούς ἁπλοϊκους τά παιδιά. Πιό ἁπλά καί πιό ταπεινά, τόν ὑποδέχθηκαν τά ζῶα τοῦ σταύλου. Ἄν καί ταπεινά, ἄν καί βαλμένα στήν ὑπηρεσία ἑνός ὄντος πιό ἀδυνάτου καί πιό κτηνώδους ἀπ' αὐτά ὁ ὄνος καί ὁ βοῦς εἶχαν

δεῖ ὡστόσο ἄλλοτε νά γονατίζουν μπροστά τους οἱ ὄχλοι. Ὁ λαός τοῦ Ἰησοῦ, ὁ λαός τοῦ Γιαχβέ, ὁ περιούσιος λαός πού ὁ Γιαχβέ εἶχε ἐλευθερώσει ἀπό τή δουλεία τῆς Αἰγύπτου, ὁ λαός πού ὁ ποιμένας του τόν εἶχε παρατήσει μονάχο στήν ἔρημο γιά ν' ἀνεβεῖ στό βουνό καί νά μιλήσει στόν Ὕψιστο, ὁ λαός αὐτός εἶχε ὑποχρεώσει τόν Ἀαρών νά τοῦ φτιάξει ἕνα χρυσό μοσχάρι γιά νά τό προσκυνᾶ.

Τόν ὄνο, στήν Ἑλλάδα, τόν εἶχαν καθιερώσει στόν Ἄρη, στόν Διόνυσο, στόν ὑπερβόρειο Ἀπόλλωνα. Ἡ ὄνος τοῦ Βαλαάμ εἶχε γλυτώσει μέ τά λόγια της τόν προφήτη, σοφώτερη ἀπό τόν σοφό. Ὁ Ὤχος, βασιλεύς τῆς Περσίας, εἶχε βάλει ἕναν ὄνο στό ἱερό τοῦ Φθᾶ γιά νά τόν προσκυνοῦν.

Λίγα χρόνια πρίν γεννηθεῖ ὁ Χριστός, ὁ μέλλων κυρίαρχός του, ὁ Ὀκταβιανός, πηγαίνοντας πρός τόν στόλο του, τήν παραμονή τῆς ναυμαχίας τοῦ Ἀκτίου, εἶδε μπροστά του ἕναν ἀγωγιάτη μέ τό ζῶο του. Ὁ ὄνος ἐκεῖνος λεγόταν Νίκων κι ἔπειτα ἀπό τή ναυμαχία ὁ αὐτοκράτωρ ἔστησε ἕνα μπρούτζινο ὄνο στόν ναό, πού θύμιζε τή νίκη.

Βασιλεῖς καί λαοί εἶχαν γονατίσει ὡς τότε μπροστά στόν βοῦν καί τόν ὄνο. Ἦσαν βασιλεῖς τῆς Γῆς, ἦσαν λαοί παραδομένοι στήν Ὕλη. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δέν γεννήθηκε γιά νά βασιλεύσει στή Γῆ, οὔτε γιά νά σκλαβωθεῖ στήν Ὕλη.

Μ' αὐτόν θά πάρει τέλος ἡ λατρεία τοῦ ζώου, ἡ ἀδυναμία τοῦ Ἀαρών, ἡ δεισιδαιμονία τοῦ Αὐγούστου. Τά «γεννήματα τῶν ἐχιδνῶν» τῆς Ἱερουσαλήμ θά τόν θανατώσουν, ἀλλ' ὡστόσο τά κτήνη τῆς Βηθλεέμ τόν θερμαίνουν μέ τήν ἀνάσα τους. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς θά μπεῖ, κατά τό τελευταῖο Πάσχα, στήν πολιτεία τοῦ θανάτου του, θά κάθεται σ' ἕνα πουλάρι. Ἀλλά θά εἶναι προφήτης μεγαλύτερος ἀπό τόν Βαλαάμ. Θά ἔρχεται νά σώσει τούς ἀνθρώπους κι ὄχι μονάχα τούς Ἑβραίους. Καί δέν θά ξεστρατίσει ἀπό τόν δρόμο του, ἀκόμη κι ἄν οἱ Ἄρχοντες τῆς Ἱερουσαλήμ τοῦ ἐπιτεθοῦν.

Οἱ ΠΟΙΜΕΝΕΣ. Ὕστερα ἀπό τά ζῶα, ἐκεῖνοι πού φυλᾶνε τά ζῶα. Ἀκόμη κι ἄν δέν εἶχαν πάρει τήν εἴδηση τῆς μεγάλης Γεννήσεως ἀπό τόν Ἄγγελο, οἱ Ποιμένες θά ἔσπευδαν στό σπήλαιο γιά νά δοῦν τό παιδί τῆς Ξένης.

Οἱ ποιμένες ζοῦν σχεδόν πάντα στήν ἀποτραβηγμένη μοναξιά. Δέν ξέρουν τίποτε ἀπό τόν κόσμο πού ἀπέχει τόσο, οὔτε ἀπό τά ὄργια τῆς Γῆς. Ὅ,τι κι ἄν λάβει χώρα κοντά τους, ὅσο ἀσήμαντο κι ἄν εἶναι, τούς συγκινεῖ. Φύλαγαν τά κοπάδια τους κατά τήν ἀτέλειωτη νύχτα τοῦ ἡλιοστασίου,

ὅταν τούς τάραξε τό φῶς καί τούς συγκλόνισαν τά λόγια τοῦ Ἀγγέλου.

Μόλις ξεχώρισαν μέσα στό μισόφωτο τοῦ σταύλου μιά νέα κι ὡραία γυναῖκα, πού καμάρωνε ἀμίλητη τό παιδί της κι εἶδαν τό βρέφος πού μόλις εἶχε ἀνοίξει τά ματάκια του, ἐκεῖνες τίς τριανταφυλλένιες κι ἁπαλότατες σάρκες, ἐκεῖνο τό στοματάκι πού δέν εἶχε δοκιμάσει ἀκόμη τήν τροφή. Κι ἡ καρδιά τους ἀναστατώθηκε. Μία γέννησις, ἡ γέννησις ἑνός καινούργιου ἀνθρώπου, μία ψυχή πού πρίν ἀπό λίγες στιγμές φόρεσε σάρκα καί βγῆκε γιά νά ὑποφέρει μαζί μ' ἄλλες ψυχές, εἶναι πάντα ἕνα θαῦμα τόσο σπαραξικάρδιο, ὥστε νά κινεῖ σέ λύπηση ἀκόμη κι αὐτούς τούς ἁπλοϊκούς πού δέν τό νοιώθουν. Ἀλλά γι' αὐτούς ἐδῶ, πού εἶχαν εἰδοποιηθεῖ, τό βρέφος ἐκεῖνο δέν ἦταν ἕνα παιδί σάν ὅλα τά ἄλλα, ἀλλά ἐκεῖνος πού χίλια χρόνια τόν προσδοκοῦσε ὁ πονεμένος λαός τους.

Οἱ ποιμένες πρόσφεραν αὐτό τό λίγο πού διέθεταν, αὐτό τό λίγο, πού ὅμως εἶναι τόσο πολύ, ὅταν τό προσφέρει ἡ ἀγάπη. Τοῦ προσκόμισαν τά λευκά δῶρα τῆς στάνης: γάλα, τυρί, μαλλί. Ἀκόμα καί σήμερα, στά βουνά μας, ὅπου σβύνουν οἱ τελευταῖες ἀνταύγειες της παλιᾶς φιλοξενίας κι ἀδελφοσύνης, μόλις γεννήσει μία γυναίκα, σπεύδουν εὐθύς οἱ ἀδελφές, οἱ γυναῖκες, οἱ θυγατέρες ἀπό τά γειτονικά καλύβια. Κι ὅλες

τους κρατώντας κάτι. Ἡ μία ἔχει φέρει ἕνα ζευγάρι αὐγά, ζεστά ἀκόμη ἀπό τή φωλιά, ἄλλη ἕνα φλασκί γάλα μόλις ἀρμεγμένο, ἄλλη ἕνα τυρί πού μόλις ἄρχισε νά πήζει, ἄλλη μιά κότα γιά νά κάμουν ζωμό γιά τή λεχώνα. Ἕνα νέο πλάσμα μπῆκε στόν κόσμο κι ἄρχισε τό κλάμμα του. Οἱ γείτονες, σάν γιά νά τό παρηγορήσουν, φέρνουν στή μητέρα του λίγα δῶρα.

Οἱ ἀρχαῖοι ποιμένες ἦσαν φτωχοί καί δέν καταφρονοῦσαν τούς φτωχούς. Ἦσαν ἁπλοϊκοί σάν παιδιά καί τούς ἄρεσε νά κυττάζουν τά παιδιά. Προέρχονταν ἀπό ἕνα λαό πού πατριάρχη του εἶχε τόν ποιμένα τῆς Οὔρ, ἕνα λαό πού εἶχε ὁδηγήσει ἀπό τόν ποιμένα τῆς Μαδιάμ. Ποιμένες ἦσαν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς τους, ὁ Σαούλ κι ὁ Δαυΐδ. Ποιμένες ζώων, πρίν γίνουν ποιμένες μιᾶς ἀνθρώπινης φυλῆς. Ἀλλ' οἱ ποιμένες τῆς Βηθλεέμ, «ἄγνωστοι στόν ἄκαρδο κόσμο», δέν ἦσαν περήφανοι. Ἕνας φτωχός εἶχε γεννηθεῖ ἀνάμεσά τους καί τόν κύτταζαν μ' ἀγάπη καί μ' ἀγάπη τοῦ πρόσφεραν τά φτωχά τους πλούτη. Γνώριζαν, ὅτι τό παιδί ἐκεῖνο, γεννημένο ἀπό φτωχούς μέσα στή φτώχεια. Ἁπλό μέσα στήν ἁπλότητά του, γεννημένο ἀπό λαϊκούς γονεῖς ἀνάμεσα στόν λαό, θά γινόταν ὁ Σωτήρ τῶν ταπεινῶν, τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ «εὐδοκία» ἦταν τό μήνυμα πού τούς εἶχε δώσει ὁ Ἄγγελος.

Ἀκόμη κι ὁ χαμένος βασιλεύς, ὁ περιπλανώμενος Ὀδυσσεύς, ἀπό κανένα δέν βρῆκε τέτοια ὑποδοχή ὅπως ἀπό τόν χοιροβοσκό Εὔμαιο. Ἀλλά ὁ Ὀδυσσεύς γύριζε στήν Ἰθάκη γιά νά πάρει ἐκδίκηση, γύριζε στό σπίτι του γιά νά βάψει τό σπαθί του στό αἷμα τῶν ἐχθρῶν. Ἀπεναντίας, ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε γιά νά κηρύξει τή συγχώρηση τῶν ἐχθρῶν.

Κι ἔτσι ἡ ἀγάπη τῶν ποιμένων τῆς Βηθλεέμ ἔκαμε νά λησμονηθεῖ ἡ φιλόξενη ἀγαθότης τοῦ χοιροβοσκοῦ τῆς Ἰθάκης.

Οι τρεις μαγοι. Ὕστερα ἀπό λίγες μέρες, τρεῖς Μάγοι ἔφθασαν ἀπό τή Χαλδαία καί γονάτισαν μπροστά στόν Ἰησοῦ.

Ἔρχονταν ἴσως ἀπό τά Ἐκβάτανα, ἴσως ἀπό τίς ἀκτές τῆς Κασπίας. Καθισμένοι πάνω στίς καμῆλες τους, μέ τά φουσκωμένα δισάκια τους κρεμασμένα ἀπό τή σέλλα, διάβηκαν τόν Τίγρη καί τόν Εὐφράτη, διέσχισαν τή μεγάλη ἔρημο τῶν Νομάδων καί πῆραν τόν δρόμο ἄκρη - ἄκρη στή Νεκρά Θάλασσα. Ἕνα πρωτόφαντο ἄστρο, ὅμοιο μέ τόν κομήτη πού ἐμφανίζεται κάθε τόσο γιά νά μηνύσει τή γέννηση ἑνός προφήτη ἤ τόν θάνατο ἑνός καίσαρος, τούς εἶχε ὁδηγήσει ὡς τήν Ἰου-

δαία. Εἶχαν ἔλθει γιά νά προσκυνήσουν ἕνα βασιλιά κι ἀπεναντίας βρέθηκαν ἐνώπιον ἑνός βρέφους μέ φτωχά σπάργανα σ' ἕνα σταῦλο σκοτεινό.

Χίλια περίπου χρόνια πρίν ἀπ' αὐτούς, μία βασίλισσα εἶχε ταξιδέψει γιά προσκύνημα στήν Ἰουδαία, παίρνοντας μαζί τά δῶρα της: χρυσάφι, μυρωδικά κι ἀκριβά πετράδια. Ἀλλ' εἶχε συναντήσει ἐκεῖ ἕνα βασιλέα τρανό, τόν πιό τρανό βασιλέα πού βασίλεψε ποτέ στήν Ἱερουσαλήμ κι ἀπ' αὐτόν ἔμαθε ὅτι κανείς δέν εἶχε μπορέσει νά τή διδάξει.

Οἱ μάγοι, ἀντίθετα, πού θαρροῦσαν τόν ἑαυτό τους σοφώτερο ἀπό τούς βασιλεῖς, εἶχαν βρεθεῖ μπροστά σ' ἕνα μόλις γεννημένο βρέφος, ἕνα νήπιο, πού δέν ἤξερε ἀκόμη οὔτε νά ρωτήσει οὔτε ν' ἀνταποκριθεῖ, ἕνα παιδί πού, ὅταν θά ἐνηλικιωνόταν, θά καταδίκαζε τούς θησαυρούς καί τή γνώση τῆς Ὕλης.

Οἱ μάγοι δέν ἦσαν βασιλεῖς, ἀλλά ἦσαν, στή Λυδία καί στήν Περσία, κάτι παραπάνω ἀπό βασιλεῖς. Οἱ βασιλεῖς κυβερνοῦσαν τούς λαούς, ἀλλά οἱ μάγοι κατηύθυναν τούς βασιλεῖς. Θύται, ἐξηγηταί τῶν ὀνείρων, προφῆται καί ἱερεῖς, αὐτοί μόνοι εἶχαν προνόμιο νά ἐπικοινωνοῦν μέ τόν Ἄχουρα Μάζδα, τόν Θεό τοῦ Ἀγαθοῦ. Μονάχα αὐτοί γνώριζαν τό Αὔριο καί τό Πεπρωμένο. Φόνευαν μέ τά ἴδια τους τά χέρια τά ἐχθρικά τόν ἄνθρωπο καί τά ζῶα, τά φίδια, τά ἐπιβλαβῆ

ἔντομα καί πτηνά. Καθάριζαν τίς ψυχές καί τά χωράφια. Καμμιά θυσία δέν ἦταν εὐπρόσδεκτη ἀπό τόν Θεό ἄν δέν γινόταν ἀπ' αὐτούς τούς ἴδιους. Κανένας βασιλεύς δέν ξεκινοῦσε σέ πόλεμο χωρίς νά τούς συμβουλευθεῖ. Ἦσαν οἱ κάτοχοι τῶν γηΐνων καί οὐρανίων μυστηρίων, δέσποζαν σέ ὅλους τούς ὁμοφύλους τους ἐξ ὀνόματος τῆς Γνώσεως καί τῆς Θρησκείας. Μέσα σ' ἕνα λαό πού ζοῦσε γιά τήν Ὕλη, αὐτοί ἐκπροσωποῦσαν τό Πνεῦμα.

Ἦταν, λοιπόν, σωστό νά ἔλθουν νά προσκυνήσουν τόν Χριστό. Μετά τά ζῶα πού εἶναι ἡ Φύσις, μετά τούς ποιμένες πού εἶναι ὁ Λαός, ἡ τρίτη αὐτή δύναμη, ἡ Σοφία, κλίνει γόνυ στόν σταῦλο τῆς Βηθλεέμ. Τό παλιό ἱερατεῖο τῆς Ἀνατολῆς ὑποτάσσεται στόν νέο Κύριο, πού θά ξεπροβοδίσει τούς κήρυκές του στή Δύση. Οἱ σοφοί γονατίζουν μπροστά σ' Αὐτόν πού θά ζέψει τήν ἐπιστήμη τῶν λέξεων καί τῶν ἀριθμῶν στήν καινούργια σοφία τῆς Ἀγάπης.

Οἱ Μάγοι, φτασμένοι στή Βηθλεέμ, συμβολίζουν τίς παλιές θεολογίες πού ὑποκλίνονται μπροστά στήν πλήρη καί τελεία Ἀποκάλυψη, τήν ἐπιστήμη πού ταπεινώνεται μπροστά στήν Ἁγιότητα, τόν πλοῦτο στά πόδια τῆς Φτώχειας.

Προσφέρουν στόν Ἰησοῦ τό χρυσάφι πού ὁ Ἰησοῦς θά καταδικάσει. Δέν τό προσφέρουν ἐπειδή ἡ Μαρία, φτωχή καθώς ἦταν, θά τό χρειαζόταν

στό ταξίδι της, ἀλλά γιά νά συμμορφωθοῦν προκαταβολικά μέ τήν ἐντολή τοῦ Εὐαγγελίου «Πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καί διάδος πτωχοῖς». Δέν προσφέρουν τόν λίβανο γιά νά πνίξουν τή βρώμα τοῦ σταύλου, ἀλλά γιατί οἱ τελετές τους θά πάρουν τέλος καί δέν θά ὑπάρχει πιά ἀνάγκη ἀπό εὐωδία θυμιάματος στούς βωμούς τους. Προσφέρουν τή σμύρνα, πού χρησιμεύει γιά τό βαλσάμωμα τῶν νεκρῶν, γιατί δέν ἀγνοοῦν ὅτι αὐτό τό βρέφος θά πεθάνει νέος ἄνδρας καί ἡ μητέρα του, πού τώρα χαμογελᾶ, θά χρειασθεῖ μυρωδικά γιά νά ἀλείψει τό σῶμα του.

Γονατισμένοι, σκεπασμένοι μέ τούς λαμπρούς βασιλικούς μανδύες τους, πάνω στ' ἄχυρα τοῦ σταύλου, οἱ Σοφοί, οἱ Μάντεις, δίνουν καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους ὡς δεῖγμα ὑποταγῆς τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἰησοῦς πῆρε πιά ὅλα τά χρίσματα πού τοῦ ταίριαζαν. Μόλις θά ἀναχωρήσουν οἱ Μάγοι, θά ἀρχίσει ὁ διωγμός ἀπό ἐκείνους πού θά τόν μισήσουν ἕως θανάτου.

ΟΚΤΑΒΙΑΝΟΣ. Ὅταν ὁ Χριστός πρόβαλε στή γῆ, βασίλευαν πάνω στούς λαούς οἱ κακοῦργοι. Γεννήθηκε ὑπήκοος δυό Ἰσχυρῶν. Ὁ πρῶτος, ὁ πιό δυνατός καί πιό ἀπομακρυσμένος, ἦταν στή Ρώμη,

ὁ ἄλλος, ὁ πιό καταχθόνιος καί πιό κοντινός, ἦταν στήν Ἰουδαία. Ἕνας εὐνοημένος ἀπό τήν τύχη τυχοδιώκτης εἶχε ἀνέλθει, χύνοντας αἷμα, στόν αὐτοκρατορικό θρόνο. Ἕνας ἄλλος μέ τίς ἴδιες συνθῆκες εἶχε ἀνέλθει στόν θρόνο τοῦ Δαυΐδ καί τοῦ Σολομῶντος. Κι ὁ ἕνας κι ὁ ἄλλος εἶχαν φτάσει ψηλά ἀπό δρόμους ἀκολασίας καί ἀνομίας, μέσα ἀπό ἐμφυλίους σπαραγμούς, προδοσίες, σκληρότητες κι αἱματοχυσίες. Ἦσαν ἀπό φυσικοῦ τους κατάλληλοι νά συνεννοοῦνται. Τούς συνέδεε ἡ φιλία καί ἡ κοινή ἐνοχή, ὅσο τό ἐπέτρεπε ἡ διαφορά βάθρου τοῦ ἑνός ἐγκληματία ἀπό τόν ἄλλον ἐγκληματία.

Ὁ γυιός ἑνός τοκογλύφου ἀπό τό Βελλέτρι, ὁ Ὀκταβιανός, φανερώθηκε δειλός στίς μάχες, ἐκδικητικός στίς νίκες, πρόδωσε τίς φιλίες, φέρθηκε σκληρότατα σ' ὅσους τόν εἶχαν βλάψει. Σ' ἕνα μελλοθάνατο πού τοῦ ζητοῦσε τουλάχιστον ν' ἀφήσει νά τόν θάψουν, ἀπάντησε: «Αὐτό εἶναι δουλειά πού θά τήν ἀναλάβουν τά ὄρνια». Στούς κατοίκους τῆς Περουγίας, πού πνίγονταν στό αἷμα καί ζητοῦσαν ἀπεγνωσμένα χάρι, φώναξε: «Νά πεθάνουν»! Ἔβγαλε, ἀπό ἁπλή ὑπόνοια, τά μάτια τοῦ πραίτορος Κ. Γαλλίου μέ τά ἴδια του τά χέρια προτοῦ ὁ δήμιος τόν ἀποκεφαλίσει. Ὅταν ἔγινε αὐτοκράτωρ ἐξώντωσε κι ἀφάνισε τούς ἀντιπάλους του κι ἀφοῦ ντύθηκε ὅλους τούς τίτλους καί τίς ἐξουσίες, φόρεσε

κατόπιν τό προσωπεῖο τῆς ἀγαθότητος καί δέν τοῦ ἀπέμεινε ἀπό τά ἐφηβικά του πάθη παρά ἡ ἀκολασία. Λένε ὅτι στά νιάτα του εἶχε πουλήσει δυό φορές τήν τιμή του, τήν πρώτη στόν Καίσαρα καί τή δεύτερη φορά στόν Ἴρκιο, στήν Ἱσπανία, γιά τριακόσιες χιλιάδες σηστερτίους. Κατόπιν τό ἔρριξε στά ἀλλεπάλληλα διαζύγια, παίρνοντας τίς καινούργιες γυναῖκες του ἀπό τούς φίλους του, διαπράττοντας ἔτσι ξετσίπωτες μοιχεῖες, ἐνῶ συγχρόνως καμωνόταν ὅτι ἦταν ὁ ἀναστηλωτής τῶν αὐστηρῶν ἠθῶν. Αὐτός ὁ λυμφατικός κι ἀξιολύπητος ἄνθρωπος, δέσποζε στή Δύση ὅταν ὁ Ἰησοῦς γεννιόταν καί ποτέ του δέν ἔμαθε ὅτι εἶχε γεννηθεῖ ἐκεῖνος πού ἐπρόκειτο νά καταλύσει ὅ,τι ὁ ἴδιος εἶχε φτιάξει. Τοῦ ἀρκοῦσε ἡ βολική θεωρία τοῦ μικροκαμωμένου, πλαδαροῦ λογοκλόπου Ὁρατίου: «Ἄς ἀπολαύσουμε σήμερα τό κρασί καί τόν ἔρωτα. Ὁ θάνατος, ἀνέλπιδα, καραδοκεῖ. Ἄς μή χάσουμε τή μέρα μας». Τοῦ κάκου ὁ Κέλτης Βιργίλιος, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐξοχῆς, ὁ φίλος τῆς διακριτικότητος, τῶν ἥμερων βουνῶν καί τῶν χρυσῶν μελισσῶν, αὐτός πού εἶχε κατεβεῖ ἀντάμα μέ τόν Αἰνεία γιά νά δεῖ τούς δεσμίους τοῦ Ἅδη καί ἀνέπαυε τήν ἀνήσυχη μελαγχολική του διάθεση στά μουσικά φτερά τοῦ λόγου, τοῦ κάκου ὁ Βιργίλιος, ὁ παθιάρικος καί θρῆσκος Βιργίλιος, εἶχε προαναγγείλει μία καινούργια περίοδο, μιά

νέα τάξη, μίαν ἄλλη γενεά, μία βασιλεία τῶν οὐρανῶν πολύ ἀμυδρά καί φτηνή μπροστά σ' ἐκείνη πού θά κηρυχνόταν ἀπό τόν Ἰησοῦ, ἀλλά πολύ εὐγενέστερη καί ἁγνότερη ἀπό τή βασιλεία τῆς κολάσεως πού ὁλοένα φτιαχνόταν. Τοῦ κάκου. Γιατί ὁ Αὔγουστος δέν εἶχε μπορέσει νά ἀτενίσει σ' κείνους τούς στίχους παρά μία εἰδυλλιακή ὀπτασία καί πίστευε ἴσως κατά βάθος ὅτι ὁ ἴδιος, αὐτός ὁ πρόστυχος δεσπότης τῶν ἐξαχρειωμένων, θά ἦταν ὁ παλινορθωτής τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου.

Ἀλλά τό προαίσθημα τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πραγματικοῦ βασιλέως πού ἐρχόταν νά ἀνατρέψει τόν βασιλέα τοῦ Κακοῦ, τό δοκίμασε πιθανόν, λίγο πρίν πεθάνει, ὁ λαμπρός ἀνατολίτης ὑποτελής τοῦ Αὐγούστου, ὁ πελάτης του στήν Ἰουδαία Ἡρώδης ὁ Μέγας.

Ο ΗΡΩΔΗΣ ἦταν ἕνα τέρας, ἕνα ἀπό τά πιό ἀπαίσια τέρατα πού εἶχαν βλαστήσει στή στεγνή ἄμμο τῆς ἐρήμου τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου κι ἄλλα φρικιαστικά πράγματα εἶχαν συμβεῖ στό παρελθόν. Δέν ἦταν οὔτε Ἑβραῖος, οὔτε Ἕλληνας, οὔτε Ρωμαῖος. Ἐπρόκειτο γιά ἕναν Ἰδουμαῖο. Ἕνα βάρβαρο, πού σερνόταν σάν φίδι μπροστά στή Ρώμη καί

μιμόταν σάν πίθηκος τούς Ἕλληνες, γιά νά κάθεται ἀσφαλέστερα στή ράχη τῶν Ἑβραίων. Τέκνο ἑνός προδότη, εἶχε σφετερισθεῖ τό σκῆπτρο ἀπό τούς δικαιωματούχους του, τούς ἀξιολύπητους τελευταίους Ἀσμοναίους. Γιά νά περιβάλει μέ νομιμότητα τήν ἀτιμία του, εἶχε πάρει γυναίκα του μίαν ἀνεψιά τους, τή Μαριάμ, πού ἀργότερα, ἔχοντας την ἀβάσιμα ὑποψιασθεῖ, τήν εἶχε ξεπαστρέψει.

Δέν ἦταν τό πρῶτο του κρίμα. Προηγουμένως, εἶχε πνίξει στά κρυφά τόν γυναικάδελφό του Ἰωσήφ καί τόν Ὑρκανό Β΄, στερνό βασιλέα τῆς ἐξωντωμένης δυναστείας. Καί σάν νά μήν τοῦ ἀρκοῦσε πού εἶχε σκοτώσει τή Μαριάμ, εἶχε σφάξει κατόπιν καί τή μητέρα της Ἀλεξάνδρα, καθώς ἐπίσης καί τά τέκνα τοῦ Βάβα, μόνο καί μόνο γιατί ἦσαν μακρυνοί συγγενεῖς τῶν Ἀσμοναίων. Συγχρόνως εὕρισκε εὐχαρίστηση καίοντας ζωντανούς τόν Ἰούδα τόν Σαρεπταῖο καί τόν Ματθία ἀπό τή Μαργαλώθ μέ ἄλλους διαλεχτούς Φαρισαίους. Ὑστερώτερα τόν εἶχε πάρει ὁ φόβος μήπως τά παιδιά πού εἶχε κάνει μέ τή Μαριάμ θελήσουν νά ἐκδικηθοῦν τή μητέρα τους κι ἔβαλε νά τά στραγγαλίσουν. Τέλος, στό κατώφλι πιά τοῦ θανάτου του, πρόσταξε νά ἐκτελέσουν καί ἕνα ἄλλο του παιδί, τόν Ἀρχέλαο.

Ἀκόλαστος, φιλύποπτος, πετρόκαρδος, ἄπληστος στό χρυσάφι καί στή δόξα, δέν ἔννοιωσε

ποτέ τήν εἰρήνη οὔτε στό παλάτι του, οὔτε στή χώρα του, οὔτε μέσα στήν ψυχή του. Γιά νά ξεχασθοῦν τά κρίματα του εἶχε προσφέρει στόν ρωμαϊκό λαό τριακόσια τάλαντα γιά νά ξοδευθοῦν σέ πανηγύρια, αὐτοϋποτιμήθηκε μπροστά στόν Αὔγουστο γιά νά σκεπάσει τίς ἀνομίες του καί μετά τόν θάνατό του κληροδότησε σ' αὐτόν δέκα ἑκατομμύρια δραχμές, καθώς ἐπίσης ἕνα πλοῖο ἐπίχρυσο κι ἕνα ἄλλο ἐπάργυρο γιά τή Λιβία.

Αὐτός ὁ ψευτοπαλληκαρᾶς, αὐτός ὁ ἐξαχρειωμένος Ἄραψ, συνέλαβε τό σχέδιο νά ἀνακατέψει καί νά συγχρωτίσει Ἕλληνες καί Ἑβραίους. Οἱ Ἕλληνες τοῦ ἤγειραν ἀνδριάντα. Μά οἱ Ἑβραῖοι τόν μίσησαν βαθειά· Μάταια ἔβαλε καί ξανάχτισαν τή Σαμάρεια κι ἐπισκεύασαν τόν Ναό τοῦ Σολομῶντος. Γι' αὐτούς ἦταν πάντα ὁ εἰδωλολάτρης κι ὁ λεηλατητής.

Περίφοβος, ὅπως ὅλοι οἱ ἡλικιωμένοι ἐγκληματίες καί οἱ νέοι δυνάστες, ἀναπηδοῦσε μέ λαχτάρα στό παραμικρό θρόϊσμα φύλλων, στό πρῶτο ἠσκιοπλάνεμα. Δεισιδαίμων ὅπως ὅλοι οἱ Ἀνατολῖτες, ρέποντας στίς οἰωνοσκοπίες καί τίς μαντεῖες, ἔδωσε ἔτσι πίστη στούς Τρεῖς πού ἔρχονταν ἀπό τά βάθη τῆς Χαλδαίας, ὁδηγούμενοι ἀπό ἕνα ἄστρο πρός τή χώρα πού αὐτός εἶχε σφετεριστεῖ. Κάθε ὑποψήφιος τοῦ θρόνου, ἔστω καί φανταστικός, τόν ἔκανε νά τρέμει. Κι ὅταν

πληροφορήθηκε ἀπό τούς Μάγους ὅτι εἶχε γεννηθεῖ ἕνας βασιλεύς τῆς Ἰουδαίας, ἡ καρδιά τοῦ ἀχαλίνωτου αὐτοῦ βαρβάρου σκίρτησε. Μάταια περιμένοντας τούς ἀστρολόγους νά γυρίσουν γιά νά τοῦ δείξουν τόν τόπο ὅπου εἶχε γεννηθεῖ ὁ ἀπόγονός του Δαυΐδ, πρόσταξε στό τέλος νά περάσουν ἀπό τό στόμα μαχαίρας ὅλα τά βρέφη τῆς Βηθλεέμ. Ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος ἀντιπαρέρχεται μέ σιωπή τό στερνό αὐτό ἀνοσιούργημά τοῦ Ἡρώδη. Ἀλλά ἐκεῖνος πού εἶχε νεύσει νά σφάξουν τά ἴδια του τά τέκνα, θά ἦταν τάχα διστακτικός νά προστάξει τόν θάνατο τῶν ξένων παιδιῶν;

Τὰ νήπια. Σέ κανένα δέν ἔγινε ποτέ γνωστό πόσα ἦσαν τά παιδιά πού προσφέρθηκαν θύματα στόν τρόμο τοῦ Ἡρώδη. Ὄχι γιά πρώτη φορά στήν Ἰουδαία περνοῦσαν ἀπό τό λεπίδι νήπια, ἀποσπῶντας τα ἀπό τό μητρικό στῆθος. Ὁ ἴδιος ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ εἶχε ἐκδικηθεῖ στούς παλιούς καιρούς ἐχθρικές πολιτεῖες σφάζοντας γέροντες, γυναῖκες, νέους καί παιδιά. Δέν ἐξαιροῦσαν παρά τίς παρθένες γιά νά τίς χρησιμοποιήσουν ὡς δοῦλες ἤ παλλακίδες. Ἀκόμα κι ὁ ἴδιος ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ζηλότυπος Γιαχβέ, ὥριζε πού καί πού

τή σφαγή καί τώρα ὁ Ἰδουμαῖος ἐφήρμοζε τόν Μωσαϊκό Νόμο τῆς ἀνταποδόσεως πάνω στόν λαό πού τόν εἶχε ἐγκολπωθεῖ.

Ἀγνοοῦμε τόν ἀριθμό τῶν Ἁγίων Νηπίων, ἀλλά ξέρουμε –δίνοντας πίστη στόν Μακρόβιο– ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτά ὑπῆρχε καί ἕνα παιδί τοῦ Ἡρώδη πού τό εἶχε σέ παραμάνα στή Βηθλεέμ. Ἴσως γιά τόν συζυγοκτόνο καί παιδοκτόνο γέροντα μονάρχη νά ἦταν αὐτό μία ἐκδικητική τιμωρία, νά λυπήθηκε ἴσως ὅταν θά τόν εἶχαν εἰδοποιήσει γιά τό λάθος. Ὕστερα ἀπό λίγο κι ὁ ἴδιος ἄφησε τή ζωή μέ σιχαμερή ἀρρώστεια. Τό σῶμα του, ζωντανό ἀκόμα, ἄρχισε ν' ἀποσυντίθεται. Τά σκουλήκια τοῦ ἔτρωγαν τά κρυφά μέλη, τά πόδια του πρίζονταν, ἡ ἀνάσα του κοβόταν καί ἦταν ἀνυπόφορη ἡ βρῶμα. Ἀηδιασμένος κι ὁ ἴδιος ἀπό τόν ἑαυτό του, ἀποπειράθηκε ν' αὐτοκτονήσει μ' ἕνα μαχαῖρι τοῦ τραπεζιοῦ καί τέλος ξεψύχησε ἀφοῦ πρόσταξε τήν ἐκτέλεση πολλῶν νεαρῶν φυλακισμένων.

Ἡ σφαγή τῶν νηπίων ὑπῆρξε τό ὕπατο ἀνοσιούργημα τοῦ βρωμεροῦ καί αἱμοβόρου αὐτοῦ γέροντα. Ἡ ἐξόντωσις τόσων ἀθώων πλασμάτων γύρω ἀπό τό λίκνο ἑνός Ἀθώου, αὐτή ἡ ἑκατόμβη αἵματος γιά ἕνα βρέφος πού ἐπρόκειτο νά χύσει τό αἷμα του γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, αὐτή ἡ ἀνθρώπινη θυσία γιά ἐκεῖνον πού ἐπρόκειτο νά προσφερθεῖ θυσία ὁ ἴδιος, εἶχε μία προφητική ἔν-

νοια. Ἀπειράριθμοι ἀθῶοι θά θυσιάζονταν, ὕστερα ἀπό τόν δικό του θάνατο, μόνο γιατί θά εἶχαν πιστέψει στήν Ἀνάστασή του. Γεννήθηκε γιά νά πεθάνει ὑπέρ τῶν ἄλλων καί νά χιλιάδες νήπια πεθαίνουν γι' αὐτόν σάν γιά νά ἐξιλεώσουν τή γέννησή του.

Ἕνα τρομερό μυστήριο κρύβεται σ' αὐτή τή ματωμένη προσφορά ἁγνῶν πλασμάτων, σ' αὐτόν τόν ἀποδεκατισμό ὁμηλίκων. Ἀνήκουν στή γενεά πού ἐπρόκειτο νά τόν προδώσει καί νά τόν σταυρώσει. Ἀλλά τά νήπια πού ἔπεσαν κάτω ἀπό τό σπαθί τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἡρώδη ἐκείνη τήν ἡμέρα, δέν τόν εἶδαν, δέν πρόφτασαν νά δοῦν νά σκοτώνεται ὁ Κύριός τους. Τόν ἔσωσαν μέ τόν δικό τους θάνατο καί σώθηκαν τά ἴδια γιά πάντα. Ἦσαν τά Ἀθῶα Νήπια κι ἔτσι ἔμειναν αἰωνίως. Οἱ γονεῖς τους καί τ' ἀδέλφια τους, πού ἐπέζησαν, ἐπρόκειτο νά τά ἐκδικηθοῦν μία μέρα, ἀλλά θά εὕρισκαν συγχώρηση. «Οὐ γάρ ᾔδεισαν τί ἐποίησαν».

Η ΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ. Ὁ υἱός τῆς Μαρίας δέν ἔγινε ἄνθρωπος γιά νά γνωρίσει τόν ὕπνο. Ἄς μαίνονταν οἱ καταιγίδες, δέν ἐπρόκειτο νά τόν ἀλαφιάσουν.

Πιό πολύ ἀπ᾽ ὅ,τι στόν Σιδδάρτα, τοῦ ταιριάζει τό ἐπίθετο Ἄγρυπνος. Δέν θά μπορέσει νά κοιμηθεῖ στόν σταῦλο ὅπου ὁ ὄνος ὀγκανίζει, πρόδρομος ὅλων τῶν ὄνων πού θά ὀγκάνιζαν πίσω ἀπό τά βήματά του, ὅπου τό βόδι μουγκρίζει περιμένοντας νά μιλήσουν μετά ἀπό τά ἀλλά βόδια, ὅπου οἱ ποιμένες ρωτοῦν, ὅπου εὐλογοῦν οἱ μάγοι. Δέν θά μπορέσει νά κοιμηθεῖ ὅταν πλησιάζουν οἱ στρατιῶτες πού ἐξαπέστειλε ὁ Ἡρώδης. Ποτέ δέν θά κοιμηθεῖ ὡς τήν τελευταία νύχτα, ὅταν θά ἀγωνιᾶ κάτω ἀπό τίς ἐλιές, ἀνάμεσα στούς ὑπνώττοντες Ἕνδεκα.

Ἐπίσης ἡ Μαρία δέν θά γνωρίσει ὕπνο. Μόλις πέφτει τό βράδυ καί τά σπίτια τῆς Βηθλεέμ σκεπάζονται ἀπό τό σκοτάδι κι ἀνάβουν τά πρῶτα λυχνάρια, ἡ Μητέρα παίρνει δρόμο κρυφά σάν φυγάς, σάν κλέφτρα, σάν διωγμένη. Ἔκλεψε μία ζωή ἀπό τόν βασιλέα, ἔσωσε τήν ἐλπίδα τοῦ Λαοῦ. Σφίγγει στά στήθη της τό σπλάχνο της, τόν θησαυρό της, τόν πόνο της.

Πηγαίνει πρός τά δυτικά. Διαβαίνει τήν παλαιά γῆ τῆς Χαναάν καί φτάνει κάποτε, περπατώντας μέσα στίς μικρές μέρες, στόν Νεῖλο, στή γῆ τῶν Μιτσράγιμ, πού τήν εἶχαν ποτίσει μέ τά δάκρυά τους οἱ πατέρες της πρίν ἀπό δέκα τέσσερες αἰῶνες.

Ὁ Ἰησοῦς πού θά συνεχίσει τόν Μωϋσῆ καί σύγχρονα θά τόν καταλύσει, ξαναπαίρνει ἀντίθε-

τα τόν δρόμο τοῦ πρώτου λυτρωτῆ. Οἱ Ἑβραῖοι περνοῦσαν τίς μέρες τους κάτω ἀπό τό Αἰγυπτιακό μαστίγιο, σκλάβοι καταπαιδεμένοι, ὑποφέροντας σκληρότατα. Ὁ ποιμένας τῆς Μαδιάμ ἔγινε ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ καί ὡδήγησε μές ἀπό τήν ἔρημο τόν σκληροτράχηλο λαό ὡς τά ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνη καί τά θαυμαστά ἀμπέλια. Ὁ λαός τοῦ Ἰησοῦ εἶχε ξεκινήσει μέ τόν Ἀβραάμ ἀπό τή Χαλδαία καί εἶχε ἀράξει μέ τόν Ἰωσήφ στήν Αἴγυπτο. Ὁ Μωϋσῆς τόν πῆγε ἀπό τήν Αἴγυπτο στή Χαναάν. Τώρα ὁ πιό μεγάλος ἀπό τούς Ἐλευθερωτάς ἐπιστρέφει, καταδιωγμένος, στίς ὀχτιές τοῦ ποταμιοῦ, ὅπου ὁ πρῶτος εἶχε γλυτώσει ἀπό τά νερά καί εἶχε σώσει καί τούς ἀδελφούς του.

Ἡ Αἴγυπτος, χώρα κάθε ἀθλιότητος καί μεγαλείου τῶν ἀρχαίων καιρῶν, Ἰνδίες τῆς Ἀφρικῆς ὅπου τά κύματα τῆς ἱστορίας ἐξανεμίζονταν στόν θάνατο-ὁ Πομπήϊος καί ὁ Ἀντώνιος εἶχαν λίγο πρίν ξοφλήσει στίς ἀκτές της μέ τό ὄνειρο τῆς Αὐτοκρατορίας καί τήν ἴδια τους τή ζωή-αὐτή ἡ θαυμαστή χώρα, πού ζεῖ ἀπό τό νερό, πού πυρπολεῖται ἀπό τόν ἥλιο, πού ποτίσθηκε ἀπό τά αἵματα τόσων καί τόσων λαῶν, αὐτή ἡ ἀλλόκοτη καί ὑπερφυσική χώρα ἦταν, ἀκριβῶς ἀπό ἀντίθεση, τό καταφύγιο πού ἐπιφυλασσόταν στόν ἐξόριστο.

Ὁ πλοῦτος τῆς Αἰγύπτου ἦταν ἡ λάσπη της, ἡ παχειά λάσπη πού ξεβγάζει κάθε χρόνο ὁ Νεῖλος

στήν ἔρημο μαζί μέ τά ἑρπετά του. Ἡ ἔμμονη ἰδέα στήν Αἴγυπτο ἦταν ὁ θάνατος. Ὁ παχυλός λαός τῆς Αἰγύπτου δέν τόν ἤθελε, προσπαθοῦσε νά τόν ἀποφύγει. Ἐπινοοῦσε νίκες πάνω στόν θάνατο μέ ὑλικά καμώματα, μέ τήν ταριχευτική τέχνη, μέ τό ἀποτύπωμα τῶν νεκρῶν κορμιῶν στό ξύλο πού σκάλιζαν οἱ τεχνῖτες.

Ὁ εὔπορος, ὁ μαλθακός Αἰγύπτιος, ὁ γόνος τῆς λάσπης, ὁ προσκυνητής τοῦ βοός καί τοῦ κυνοκεφάλου, ἀποτροπιαζόταν τόν θάνατο. Σκάρωνε μέ τήν ψευδαίσθηση μιᾶς δευτέρας ζωῆς ἀχανεῖς νεκροπόλεις, κατοικημένες ἀπό σπαργανωμένες εὐωδιαστές μούμιες μέ ξύλινες ἤ γρανίτινες ἐνδυμασίες καί ὕψωνε πυραμίδες πάνω στά κουφάρια γιά νά τά ἀσπιδώνει ὁ πέτρινος ὄγκος ἀπό τή φθορά.

Ὁ Ἰησοῦς, ὅταν θ' ἀνοίξει τό στόμα του νά διδάξει, θά καταδικάσει ὁριστικά τήν Αἴγυπτο, τήν Αἴγυπτο πού δέν ἁπλώνεται μονάχα γύρω ἀπό τίς ὀχτιές τοῦ Νείλου, τήν Αἴγυπτο πού δέν ἐξαφανίσθηκε ἀκόμη ἀπό τό πρόσωπο τῆς γῆς μέ τούς Φαραώ της, τά γεράκια της καί τά φίδια της. Ὁ Χριστός θ' ἀπαγγείλει τήν ἀμετάθετη κι αἰωνία ἀπάντηση στόν τρόμο τῆς Αἰγύπτου. Θά καταδικάσει τά πλούτη πού βγαίνουν ἀπό τόν βοῦρκο καί καταλήγουν στόν βοῦρκο, καθώς καί ὅλα τά εἴδωλα τῶν παχυλῶν κατοίκων τοῦ Νείλου. Θά καταβάλει τόν θάνατο χωρίς ἀνάγλυφα

νεκροσέντουκα, χωρίς ἐπιτύμβια ἀνάκτορα, χωρίς ἀγάλματα γρανίτινα καί βασάλτινα. Θά καταβάλει τόν θάνατο διδάσκοντας ὅτι ἡ ἁμαρτία κατατρώγει χειρότερα ἀπό τά σκουλήκια κι ὅτι ἡ ἁγιότης καί τό πνεῦμα εἶναι τό μόνο βάλσαμο πού ἐξουδετερώνει τήν ἀποσύνθεση.

Οἱ προσκυνηταί τῆς Λάσπης καί τοῦ Κτήνους, οἱ διάκονοι τοῦ Πλούτου καί τοῦ Ζωώδους δέν θά καταφέρουν νά γλυτώσουν. Τά μνήματά τους, ἀκόμα κι ἄν εἶναι ψηλά σάν ὄρη, στολισμένα σάν γυναικωνῖτες βασιλισσῶν, λευκά κι ἀπαστράπτοντα ἀπ ἔξω ὅπως ἐκεῖνα τῶν Φαρισαίων, δέν θά περιέχουν παρά σποδό ὅπου καταλήγει τό ψοφῆμι. Δέν ἀποκτᾶται ἡ ζωή μέ τό ν' ἀντιγράφεται στήν πέτρα ἤ στό ξύλο. Τήν πέτρα τή λυώνει ὁ καιρός, τό ξύλο τό τρώει ὁ σάρακας καί τά δυό μαζί γίνονται λάσπη παντοτινή.

Ἡ φυγή στήν Αἴγυπτο δέν κράτησε πολύ. Ὁ Ἰησοῦς, μέσα στήν ἀγκάλη τῆς Μητέρας του, νανουρισμένος ἀπό τό ὑπομονετικό βῆμα τοῦ ζώου σ' ὅλο- τόν ἀτέλειωτο δρόμο, γύρισε στό πατρικό σπίτι τῆς Ναζαρέτ, φτωχό μαγαζόσπιτο, ὅπου τό σφυρί χτυποῦσε κι ἡ πλάνη τραγουδοῦσε ὡς τό ἡλιοβασίλεμα.

Τά κανονικά Εὐαγγέλια δέν μᾶς δίνουν πληροφορίες γι' αὐτά τά χρόνια. Τά ἀπόκρυφα, ἀπεναντίας, μᾶς παρέχουν πολλές εἰδήσεις, ἀλλά μέ φτηνό περιεχόμενο.

Ὁ Λουκᾶς, σοφός γιατρός, ἀρκεῖται στό νά δηλώσει ὅτι τό παιδί «ηὔξανε καί ἐκραταιοῦτο». Δέν ἦταν, λοιπόν, ἀδύνατο. Ἦταν ἕνα παιδί γεροδεμένο, ὑγιές, ὅπως θά ἔπρεπε νά εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπρόκειτο νά χαρίζει στούς ἄλλους τήν ὑγεία μέ ἁπλό ἄγγιγμα τοῦ χεριοῦ του.

